

CERCUL PEDAGOGIC – LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ GIMNAZIU, SEMESTRUL al II-lea, 2020 - 2021

Data: 14 mai 2021, ora 16:00

Locația: online - Google Meet (meet.google.com/vcg-eooo-yfh)

Tema: Subiectul examenului de Evaluare Națională - provocări

**Responsabili de cerc: prof. Daniela Caranfil, Școala Gimnazială Chiscani,
prof. Camelia Gheorghisor, Liceul cu Program Sportiv**

Coordonator: prof. gr. I GeorgianaTroia – inspector școlar, I.S.J. Brăila

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

Elemente de construcție a comunicării

Gramatică

– Enunțul: enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative; propoziția simplă, propoziția dezvoltată; propoziția afirmativă, propoziția negativă; fraza: coordonarea prin juxtapunere și prin jonctiune; conjuncții coordonatoare; subordonarea prin conjuncții subordonatoare, prin pronume și adverbe relative, norme de punctuație; construcții sintactice: construcții active/construcții pasive cu verbul *a fi*; construcții impersonale; construcții cu pronume reflexive; construcții incidente; realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: atributiva, completiva directă, completiva indirectă și completiva prepozițională; norme de punctuație.

Dificultăți:

- Enunțuri exclamative vs. enunțuri imperative
- Deosebirea dintre raportul de coordonare și cel de subordonare (coordonarea prin juxtapunere: prin virgulă sau punct și virgulă)
- Tipurile de conjuncții coordonatoare: copulative, adversative, disjunctive, concluzive
- Construcțiile sintactice (NU diateze): construcție activă, construcție pasivă (construcție pasivă / PV vs. PN, transformarea construcției active în construcție pasivă și transformarea construcției pasive în construcție activă, complement de agent vs. complement prepozițional), construcție cu pronume reflexiv (pronumele reflexiv cu/ fără funcție sintactică)

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Construcții impersonale: construcții verbale care sunt mereu impersonale vs. construcții verbale care devin impersonale în funcție de context
- Construcții incidente: cuvinte (vocativele, interjecțiile de adresare), grupuri de cuvinte, propoziții sau fraze – punctuația specifică: virgulă, linii de pauză sau paranteze
- Realizare propozițională / propoziție subordonată: atributiva, completiva directă, completiva indirectă și completiva prepozițională – întrebări, termeni regenți, elemente de relație, contragerea, expansiunea, punctuația și topica

– Predicatul verbal, predicatul nominal; numele predicativ; acordul numelui predicativ; subiectul exprimat (simplu și multiplu); subiectul neexprimat (inclus, subînțeles); acordul predicatului cu subiectul; atributul (realizări prin adjectiv, substantiv, pronume, adverb); apozitia; complementul: complementul direct, complementul indirect și complementul prepozițional; circumstanțialul de mod, circumstanțialul de timp, circumstanțialul de loc, circumstanțialul de cauză, circumstanțialul de scop; topica în propoziție; norme de punctuație (virgula);

Dificultăți:

- Atributul vs. apozitia (relația apozitivă nu este o relație de subordonare, apozitia nefiind un atribut) – punctuație și topică
- Atributul substantival în nominativ, atributul substantival în dativ, **atributul pronominal în dativ vs. complementul posesiv**

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Predicatul nominal arată o calitate sau o caracteristică a subiectului și este alcătuit din verb copulativ + nume predicativ.
- Nu există nume predicativ exprimat prin substantiv, pronume sau numeral cu valoare pronominală în cazul genitiv fără prepoziție, pentru că **al, a, ai, ale** sunt pronume semiindependente, care substituie substantivul.

ex. Opiniile sunt ale celor doi.

Caietul este al copilului.

Cartea este a lui.

A, al, ale sunt nume predicative, iar celor doi, copilului, lui sunt atribute genitivale.

- Un predicat verbal exprimat prin verbul predicativ ce face parte dintr-o construcție pasivă cu auxiliarul *a fi* se aseamănă cu un predicat nominal, alcătuit din verbul copulativ *a fi* și un nume predicativ exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu. Cheia de verificare a verbului predicativ, parte a unei construcții pasive este complementul de agent.

Bicicleta este stricată în mod repetat. (de către băiat) – predicat verbal

Florile sunt îmbobocite. – predicat nominal, pentru că nu permite utilizarea complementului de agent

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Complemente vs. circumstanțiale
- Complemente: complement direct, complement indirect (cui? – caz dativ), complement prepozițional (pentru cine?, pentru ce?, de cine?, de ce?, la cine?, la ce?, de la cine?, de la ce?, despre cine?, despre ce?/ pe ce?, pe cine? (construcții cu pronume reflexiv), asupra cui?, contra cui? etc. – caz acuzativ + prepoziție sau caz genitiv + prepoziție *asupra, contra*
- Complementul prepozițional vs. complementul de agent
- Circumstanțiale: de loc, de mod, de timp, de cauză, de scop

– Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana, modul și timpul): moduri verbale (indicativ, imperativ, conjunctiv, condițional-optativ) și timpurile lor; timpuri simple și compuse; verbe auxiliare (*a fi, a avea, a vrea*); verbe copulative (*a fi, a deveni, a ajunge, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a însemna*); verbe predicative; forme verbale nepersonale: infinitivul, gerunziul, participiul, supinul; utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale; posibilități combinatorii ale verbului;

Dificultăți:

- Modurile verbale (modul indicativ, modul conjunctiv, modul condițional – optativ, modul imperativ) vs. forme verbale nepersonale (infinitiv, gerunziu, supin, participiu)

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Manualul ArtKlett vorbește de cinci clase de conjugare – conjugarea a V-a în -î, iar *GLR pentru gimnaziu* a Gabrielei Pană Dindelegan menține cele patru clase de conjugare moștenite din latină.
- Utilizările sintactice ale formelor verbale nepersonale: subiect, nume predicativ, atribut verbal, complement direct, complement prepozițional, circumstanțial de timp, circumstanțial de mod, circumstanțial de loc, circumstanțial de cauză și circumstanțial de scop

– Prepoziția;

Dificultăți:

- Regimul cazual al prepozițiilor: cazul acuzativ (*către, cu, din, de, după, în, la, pe, prin* etc.), cazul genitiv (*asupra, contra, deasupra, dedesubtul, înaintea, înăuntrul*), cazul dativ: **datorită, mulțumită, grație**. Cuvintele *asemenea, aidoma, așijderea, conform, contrar, potrivit* sunt adverbe și nu pot fi încadrate în clasa prepozițiilor și cer complemente indirecte (cui?).
- Este greșită adăugarea la prepoziția **ca** a conjuncției **și** pentru evitarea cacofoniei.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

– Substantivul: genul, numărul, cazul; tipuri de substantive: comun, propriu; substantive colective, substantive defectiv; articolul hotărât, articolul nehotărât, articolul genitival; punctuația vocativului; posibilități combinatorii ale substantivului;

Dificultăți:

- Substantivele nonnumărabile: defectiv de plural, defectiv de singular
- Substantivele colective (pot fi obținute și prin derivare cu sufixe)
- Cazurile substantivului (nominativ, acuzativ, genitiv, dativ, vocativ - punctuația vocativului)
- Substantivul centru (are ca adjunct un atribut) și substantivul adjunct (atribut substantival, complement direct, complement indirect, complement prepozițional, complement de agent, circumstanțial de loc, circumstanțial de mod, circumstanțial de timp, circumstanțial de cauză, circumstanțial de scop)

– Pronumele; tipuri de pronume: pronumele personal, personal de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul; flexiunea cazuală); pronumele reflexiv (diferența dintre pronumele reflexiv și pronumele personal); anticiparea și reluarea prin clitice pronominale (forme neaccentuate ale pronumelor) în cazul unor complemente; posibilități combinatorii ale pronumelor; pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv; pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ; folosirea corectă a pronumelor și a adjectivelor pronominale: interogativ, relativ, nehotărât, negativ; negația în propoziție; posibilități combinatorii ale pronumelor și ale adjectivelor pronominale; aspecte ortografice;

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

Dificultăți:

- Formele neaccentuate ale pronumelui personal dublează complementul direct și complementul indirect. Cliticele (formele neaccentuate ale pronumelui personal) dublează formele accentuate ale pronumelui, anticipându-le (L-am văzut pe Alex.; I-am dat Alexandrei.) sau reluându-le (Pe Mihai l-am văzut.; Alexandrei i-am dat DVD-ul.).
- *Dânsul, dânsa, dânșii, dânsele* sunt pronume personale de politețe (când se referă la persoane)
- Pronumele personal de politețe ***dumneavoastră*** se folosește împreună cu un verb la persoana a II-a, numărul plural, chiar dacă adresarea se face către o singură persoană.
- Pronumele reflexiv are forme proprii numai pentru persoana a III-a și pentru cazurile dativ și acuzativ. La persoana I și a II-a, singular și plural, se utilizează formele clitice ale pronumelor personale. Acestea sunt pronume reflexive când au aceeași persoană și același număr cu persoana și cu numărul verbului.
- Alcătuirea pronumelui posesiv: pronume semiindependent (înlocuiește obiectul posedat): al/a/ai/ale/lor și forma specifică a posesivului (înlocuiește posesorul/se referă la participantul la schimbul verbal): meu/ său / noștri/ voștri – ortografia
- Adjectivul pronominal posesiv desemnează ființa care are caracterul de posesor. Funcția sintactică a adjectivului pronominal posesiv este de atribut adjectival.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Pronumele demonstrativ (de apropiere, de depărtare, de identitate, de diferențiere).
- *Cel, cea, cei, cele* reprezintă un tip special de pronume demonstrative, cu formă scurtă (numite **semiindependente**), atunci când înlocuiesc un substantiv și sunt determinate de un atribut (cea verde, cei de acolo, cel de argint, cele de la tine) sau de o atributivă (Cel ^{1/} care te-a chemat ^{2/} este directorul ^{1/}).
- Pronumele demonstrative devin adjective pronominale demonstrative atunci când însoțesc un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz. Adjectivele pronominale demonstrative îndeplinesc funcția sintactică de atribut adjectival.
- Pronume nehotărâte: simple (*unul, tot, puțin, cutare, atât* etc.) și compuse (*fiecare, vreunul, oarecare, altcineva, cineva, ceva* etc.).
- *Gramatica de bază a limbii române* (Editura Academiei, 2016) include printre **pronumele nehotărâte cuvintele *amândoi, ambii, tustrei, câteșitrei***, încadrate în mod tradițional în clasa numeralelor.
- Atunci când este subiect, pronumele nehotărât **fiecare** impune acordul la singular: Fiecare dintre voi știe acest lucru.
- Când determină un substantiv și se acordă cu acesta în gen, număr și caz, pronumele nehotărât devine adjectiv pronominal nehotărât, îndeplinind funcția sintactică de atribut adjectival.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Pronumele interogativ țin locul substantivului așteptat ca răspuns la o întrebare. Pronumele interogative sunt: **care, cine, ce, cât, câtă, câți, câte**. Aceste pronume apar numai în enunțuri interogative, fiind plasate, de obicei, la începutul acestora. Funcția sintactică a pronumelui interogativ corespunde cu aceea a cuvântului așteptat ca răspuns la întrebare.
- Când determină un substantiv și se acordă cu acesta în gen, număr și caz, pronumele interogativ devine adjectiv pronominal interogativ. Funcția sintactică a acestuia este de atribut adjectival.
- Pronumele relativ are rolul de a face legătura în frază între o propoziție secundară și propoziția de care aceasta depinde. Pronumele relative sunt omonime cu pronumele interogative: **care, cine, ce, cât, câtă, câți, câte**. Există și un pronume relativ compus: **ceea ce**.
- Grupările **cel ce, cei ce, cele ce** sunt analizabile, fiind alcătuite dintr-un pronume demonstrativ (semiindependent) și un pronume relativ (ce poate fi înlocuit cu pronumele relativ **care**). Popular, există și **pronumele relativ invariabil de**.
- Pronumele relative îndeplinesc funcție sintactică în propoziția pe care o introduc. **Care** cu funcția sintactică de complement direct primește obligatoriu înaintea propoziția **pe**.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- În cazul genitiv, pronumele relativ se acordă în gen și în număr cu substantivul pe care îl înlocuiește, iar articolul genitival se acordă în gen și număr cu substantivul determinat de pronumele relativ cu funcție sintactică de atribut:

Întâmplarea al cărei sens nu-l înțeleg este ciudată.

- Când determină un substantiv nearticulat înaintea căruia stă și se acordă cu acesta în gen, număr și caz, pronumele relativ devine adjectiv pronominal relativ. Acesta are funcția sintactică de atribut adjectival.
- Pronumele negativ înlocuiește numele obiectelor prezentate ca inexistente. Pronumele negative apar numai în enunțuri negative. Pronumele negative sunt: **nimeni**, **nimic**, **niciunul**, **niciuna**.
- Când sunt subiecte, pronumele negative **nimeni** și **nimic** fac acordul cu verbul predicat doar la singular, chiar dacă alcătuiesc un subiect multiplu. De exemplu: Nimeni dintre ei n-a răspuns. Nimeni și nimic nu îl oprește.
- Când determină un substantiv și se acordă cu acesta în gen, număr și caz, pronumele negativ devine adjectiv pronominal negativ. Adjective pronominale sunt **niciun** și **nicio**. Adjectivul pronominal negativ are funcția sintactică de atribut adjectival.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Pronumele de întărire a dispărut din limba română contemporană. Astăzi, se folosește numai adjectivul pronominal de întărire, care se acordă în gen, număr și caz cu substantivul sau pronumele determinat și are rolul de a preciza prin insistență persoana la care se referă. > **acordul adjectivului pronominal de întărire**
- Adjectivul pronominal de întărire are funcția sintactică de atribut adjectival. În limba română contemporană, există tendința de a înlocui adjectivul pronominal de întărire cu semiadverbul *chiar*.

– Adjectivul; gradele de comparație; articolul demonstrativ; acordul adjectivului cu substantivul; topica adjectivului; adjectivul participial; posibilități combinatorii ale adjectivului;

Dificultăți:

- Tipuri de adjective: adjective propriu-zise, adjective provenite din verb la participiu/ adjectiv participial, adjectiv provenit din verb la gerunziu, adjectiv provenit din adverb, adjectiv pronominal (posesiv, demonstrativ, nehotărât, negativ, interogativ, relativ, de întărire)
- Adjectivul se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat.
- Gradele de comparație - adjective fără grad de comparație
- Mijloacele expresive de redare a superlativului absolut

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Un element de noutate, față de situația din gramatica tradițională, îl constituie analiza sintactică a mijloacelor expresive de redare a superlativului. Astfel, în structuri ca: *nespus de frumoasă, teribil de frumoasă, suficient de frumoasă, destul de frumoasă, exasperant de amănunțit, admirabil de clar, incredibil de neatent, interminabil de lung, uimitor de amabilă, neînchipuit de limpede*, adjectivul se analizează separat, iar adverbele sunt circumstanțiale de mod pe lângă adjectiv.
- Locul obișnuit al adjectivului este după substantivul determinat. Adjectivul poate să stea însă și înaintea substantivului. În această situație, preia articolul hotărât de la substantivul determinat.
- Articolul demonstrativ leagă un adjectiv de substantivul determinat. Articolul demonstrativ se acordă în gen și număr cu substantivul determinat de adjectiv: **cel, cea, cei, cele, celui, celei, celor.**
- Adjectivul se combină în propoziție cu alte cuvinte, fiind adjunct sau centru. În calitate de adjunct, adjectivul are funcția sintactică de: atribut adjectival (în N., Ac., G., D., V.) în grupul nominal; nume predicativ (în N.) în grupul verbal. În calitate de centru, adjectivul are dublu rol, putând fi, în același timp, adjunct și centru.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

– Adverbul; tipuri de adverbe (de mod, de timp, de loc);

Dificultăți:

- Clasificarea adverbelor după înțeles: de mod, de loc, de timp
- Semiadverbele **numai** și **doar** apar în enunțuri afirmative (Numai/doar tu ai participat.), în timp ce semiadverbul **decât** este folosit doar în enunțuri negative (Nu a participat decât el.).
- Norma limbii literare recomandă ca semiadverbul **mai** să fie folosit, atunci când însoțește un verb la perfect compus, între auxiliar și participiu (Am mai văzut acest spectacol.) sau între pronumele personal și verb, atunci când însoțește gruparea alcătuită dintr-un clitic pronominal și un verb (Îmi mai dai o carte?).

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

– Numeralul; aspecte normative;

Dificultăți:

- Numeralul cardinal; numeralul ordinal
- Numeralul poate avea trei valori morfologice: valoare adjectivală, când determină un substantiv cu care se acordă în gen și caz: *trei copii, a doua scenă*; valoare pronominală, când înlocuiește un substantiv: *Doi dintre actori au întârziat la repetiții. A treia a întârziat.*; valoare substantivală, fie când denumește numeric un obiect, de exemplu *tramvaiul 36, anul 1918* etc., fie când este folosit în enunțurile matematice, precum *Doi plus trei fac cinci*.
- În enunțuri, numeralul poate apărea atât în calitate de adjunct, cât și în calitate de centru.
- Când are valoare adjectivală și determină substantivul centru, acordându-se cu acesta: ***doi copii, al doilea act***, sau se leagă de acesta prin prepoziția de: ***douăzeci de copii***; numeralul cu valoare adjectivală are funcția sintactică de atribut adjectival.
- Numeralul cu valoare pronominală poate avea funcțiile sintactice de subiect, de nume predicativ, atribut genitival, atribut prepozițional, complement direct, complement indirect, complement de agent, complement prepozițional, circumstanțial (de mod, de loc, de timp, de cauză, de scop).

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

➤ Numeralul are valoare adjectivală atunci când califică din punct de vedere numeric un substantiv pe care îl însoțește. Se remarcă o schimbare și în legătură cu valoarea adjectivală a numeralelor cardinale, și anume, faptul că aceasta este preluată de către orice numeral, indiferent dacă este asociat sau nu cu prepoziția de. Înaintea acestor noi teoretizări, numai numeralele cardinale de la zero la nouăsprezece puteau primi valoare adjectivală, celelalte, de la douăzeci în sus, având exclusiv valoare substantivală, motivată tocmai de prezența prepoziției de. Cercetătorii contemporani consideră, însă, că, indiferent de modalitatea de construcție a sintagmei (cu sau fără de), numeralul cardinal atașat substantivului dobândește valoare adjectivală, acordându-se cu acesta. În structuri de tipul numeral+ *de*+ substantiv, cuvântul de e un simplu conector și nu o prepoziție, întrucât nu impune acuzativul substantivului de după el: *Tema acestor douăzeci și două de cărți este iubirea*. Substantivul cărți e în cazul genitiv, așa cum indică flexiunea primului termen din grupul nominal, respectiv adjectivul acestor, care se acordă cu substantivul cărți. Așadar, substantivul este în genitiv și determinanții săi de asemenea (prin acord), iar prepoziția de păstrează doar rolul de conector, fără a impune cazul acuzativ.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

– Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă.

Dificultăți:

- Din punctul de vedere al sensului lor, interjecțiile pot fi: propriu-zise, cele care exprimă stări sufletești, reacții la senzații fizice, îndemnuri (*au, ei, of, uau, vai* etc.); onomatopee (interjecții onomatopeice), cele care imită sunete sau zgomote din natură ori sugerează mișcări (*miau, hapciu, gâl-gâl, țuști* etc.)
- Unele interjecții se comportă ca un verb și se numesc interjecții predicative, îndeplinind funcția sintactică de predicat verbal: Hai acasă! Uite-l pe Radu! Iepurele țuști! din tufiș.

Ortoepie și ortografie: alfabetul limbii române; ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic; articolul de dicționar; tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală, corespondența sunet-literă; diftong, triftong, hiat; silaba, despărțirea în silabe (principiul fonetic); accentul, utilizarea corectă a accentului, variante accentuale admise/neadmise de normă.

Dificultăți:

- „i” șoptit are statut special: este un sunet vocalic foarte slab, nu formează silabă și nu apare în vecinătatea unei vocale, ci numai la final de cuvânt, după o consoană sau grup de consoane: *pomi; roți; crezi; fiori, mulți*; apare în interiorul cuvintelor compuse: *oricând; oricât; câteșitrei*.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Formele verbale eram/erai/este se pronunță cu diftongul ie.
- Cu diftongul ie se pronunță și pronumele personale el/ele.
- Triftong - pronumele eu/ ei: structura: semivocală+vocală+semivocală: [ieu], [iei]
- Despărțirea în silabe, după criteriul fonetic – criteriul după care stabilim grupul de sunete (diftong, triftong, hiat)
- În cazul împrumuturilor neadaptate, articolul hotărât se atașează fără cratimă, atunci când un cuvânt se termină într-o literă din alfabetul limbii române pronunțată ca în limba română (*weekendul; clickul; gadgetul; itemul; trendul*), dar se folosește cratima dacă există deosebire între scriere și pronunție (*story-ul; party-ul; bleu-ul; show-ul*).
- Grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi pot nota: un singur sunet, care este consoana [č] (ce, ci), [ğ] (ge, gi), [k'] (che, chi), [g'] (ghe, ghi), atunci când, în silaba din care fac parte, sunt urmate de o vocală; de exemplu: cea-ră; două sunete, mai precis consoanele [č], [ğ], [k'], [g'] + vocalele [e] sau [i], când în silaba din care fac parte sunt urmate de o consoană, de exemplu: cen-tu-ră.
- Grupurile de litere ci, gi, chi, ghi redau la final de cuvânt o consoană.
- Accentul reprezintă pronunțarea mai intensă a unei silabe dintr-un cuvânt.
- Accentul poate diferenția sensul cuvintelor (de exemplu, ácele și acéle, cópii și copíi).

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

Vocabular

- Cuvântul, unitate de bază a vocabularului: formă și sens (sensul de bază și sensul secundar; sensul propriu, sensul figurat); rolul contextului în crearea sensului; categorii semantice: sinonime, antonime, omonime, cuvinte polisemantice; câmpul lexical;
- Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea, conversiunea; cuvânt de bază și cuvânt derivat; familia lexicală;
- Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, cuvinte compuse;
- Confuzii paronimice; pleonasmul.

Dificultăți:

- Sensul cuvintelor în context: sens propriu de bază, sens propriu secundar, sens figurat
- Omonime vs. cuvinte polisemantice
- Câmpul lexical vs. familie lexicală
- Derivarea: sufixe, prefixe, cuvânt de bază, cuvânt derivat, rădăcină, derivat parasintetic, sufixe diminutive, serii derivative
- Compunerea: prin alăturare/ juxtapunere (termenii nu depind unul de celălalt): *Cluj-Napoca; despre; fiecare; câine-lup; Bistrița-Năsăud; ca să; prin subordonare (unul dintre termeni se află în relație de subordonare față de celălalt): *pierde-vară; Câmpia Turzii; floarea-soarelui; (a) binecuvânta; viță-de-vie; prin abreviere/ prescurtare: DOOM; DEX; H.G., Distrigaz**

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Un tip special de compunere (compunerea savantă) este cea realizată cu ajutorul unor elemente savante de compunere, având circulație internațională, provenite din limbile latină și greacă. Acestea se atașează înaintea rădăcinii (prefixoide) sau după rădăcină (sufixoide), pentru a forma cuvinte noi: *aeromodel*, *anglofil*, *arahnofob*, *biosferă*, *filosof*, *fratricid*, *hidroavion*, *intravilan*, *intercultural*, *meritocrație*, *microcosmos*, *multinațional*, *polisemantic*, *pseudospecialist*, *telefon*, *viitorolog*, *zootehnie*.
- Conversiunea sau schimbarea valorii gramaticale este mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care se formează cuvinte noi trecând de la o parte de vorbire la alta. Cuvântul care își schimbă valoarea gramaticală nu își modifică forma.
- Prin conversiune, se pot obține:
 - *substantive*, provenite din adjective, din verbe la participiu, supin sau gerunziu, din adverbe, din pronume și din interjecții;
 - *adjective*, provenite din verbe la participiu sau gerunziu și din adverbe;
 - *adverbe*, provenite din adjective, din verbe la participiu și din substantive care denumesc anotimpuri, părțile zilei, zilele săptămânii;
 - *prepoziții*, provenite din adverbe, din substantive și din verbe la participiu.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

- Locuțiuni vs. îmbinări libere de cuvinte
- Un grup de cuvinte este locuțiune când substantivul din acel grup de cuvinte nu poate primi atribut/ substantivul din acel grup de cuvinte este nearticulat/cuvintele din grup sunt invariabile ca formă.
- Locuțiunile au valoarea morfologică a cuvintelor cu care sunt sinonime. Locuțiuni: substantive, verbale, adjective, adverbiale, prepoziționale, conjuncționale, pronominale nehotărâte (*cine știe cine, nu știu ce, te miri cine* etc.), interjecționale (*ei bine, ia te uită, măi să fie, scârț Marișo, vai de mine, Doamne ferește, la naiba* etc.)
- Confuzia paronimică este o greșală care constă în utilizarea unui cuvânt în locul paronimului său. Nu orice cuvinte care au un sunet diferit sunt paronime, dacă nu generează și confuzii.
- Cuvintele care se pronunță la fel se numesc omofone, iar cele care se scriu la fel se numesc omografe.
- Pleonasmul este o greșală de exprimare care constă în alăturarea unor cuvinte sau construcții care au un înțeles identic sau asemănător, unul cuprinzându-se în altul. Unele pleonasme sunt acceptabile, având rolul de a întări o idee: *cât vezi cu ochii, a îngheța de frig* etc.

PROGRAMA PENTRU EVALUARE NAȚIONALĂ 2020 – 2021 –

Anexa 1 a OME 3237/ 05.02.2021

Variație stilistică: limba standard; normă și abatere; limba vorbită și limba scrisă (selecția lexicală, construcția frazei); limbaj popular; variație regională a limbii; termeni științifici; valori stilistice ale diminutivelor; organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor.

Dificultăți:

- Registrele limbii: solemn (oficial), standard (curent), familiar (colocvial)
- Limbajul popular este limbajul vorbit cotidian în zonele rurale. De exemplu: coșcogeamite – „foarte mare“, a umbla lela – „a umbla fără rost“. În sens larg, limbajul popular se referă și la limbajul urban nonstandard. Limbajul popular se realizează prin variante regionale. Variația regională se realizează prin pronunții regionale (șinși – „cinci“), prin forme gramaticale (o făcut – „a făcut“, ei mersese – „ei merseseră“), construcții sintactice (ei s-a dus – „ei s-au dus“), prin cuvinte specifice unei anumite zone: laibăr (vestă) – Ardeal, blagă (bogăție) – Banat etc.
- Coerența este ansamblul de trăsături care asigură unitatea de sens a unei succesiuni de enunțuri ce alcătuiesc un text. Pentru ca un text să fie coerent, enunțurile trebuie să se refere la același aspect din realitate, să respecte ordinea logică a ideilor și ordinea temporală a acțiunii exprimate prin verb. Un rol important pentru asigurarea coerenței textului îl au anaforele. Anafora este un cuvânt sau un grup de cuvinte utilizate pentru a înlocui un alt cuvânt sau un alt grup de cuvinte.

**Material realizat de prof. DANIELA CARANFIL,
Școala Gimnazială Chiscani**